

M

meijers

zeker verder

Vanuit de beste intenties vooruit

Duurzaam pensioenbeleggen bij a.s.r., Zwitserleven en NN

Meer en meer werkgevers en hun medewerkers kiezen voor duurzame financiële producten om de oude dag veilig te stellen. Want eenmaal met pensioen, zo is de gedachte, dan wil je daar natuurlijk wel van kunnen genieten op een planeet die nog leefbaar is. Duurzaam pensioenbeleggen is de laatste jaren bij steeds meer bedrijven op de agenda gekomen. Vanuit een pensioenwerkgroep, via de ondernemingsraad of door de jaarrekeningsverplichting komen de aanvragen binnen. Duurzaamheid is een belangrijk 'topic' geworden in de dagelijkse pensioenadviespraktijk van Meijers.

Cateljine Reissenweber

Hoofd Fund Management
van Athora Netherlands
(merknamen: Zwitserleven
en Reaal)

Waar staat de pensioensector eigenlijk, als het gaat om duurzaam beleggen? Wat zijn de ontwikkelingen? En waar hebben de grote pensioenverzekeraars zoal mee te dealen? Meijers nodigde drie verzekeraars aan tafel om hun verhaal te doen. Arjan Stoop, manager Employee Benefits, vroeg hen het hemd van het lijf.

De experts van Athora (Zwitserleven/Reaal), de duurzame fondsbeheerders van NN en a.s.r. vertellen in grote lijnen hetzelfde verhaal. Een verhaal dat gaat over de juiste stappen naar een betere wereld, de uitdagingen die er liggen en hun ongeduld over het tempo waarin onze wereld verandert.

De drie verzekeraars spelen het spel volgens dezelfde regels en met een vergelijkbare overtuiging dat zij vanuit hun positie de plicht hebben om de pensioengelden op een zo keurig mogelijke manier te laten renderen. Bestendig voor de lange termijn. Groen. Duurzaam. Klimaatneutraal. Circulair. Goed voor natuur,

mensen en maatschappij. Dat 2022 voor beleggers een slecht jaar was, beamen de drie meteen. 'Ja, tenzij je je geld in fossiele brandstoffen of wapens had gestoken.' Maar dat is voor een duurzame pensioenbelegger nauwelijks een optie. Bovendien, wat voor pensioenen geldt, gaat ook op bij pensioenbeleggen: de focus ligt op de lange termijn.

Waarom leidt jullie visie?

Hans Kraaijeveld: 'Wij zitten hier namens de drie grote pensioenverzekeraars, met binnen Nederland een fors marktaandeel. Samen beheren we een flinke pot geld, laten we daar vooral goede dingen mee doen, zo is de gedachte. Vooral niet blijven wachten totdat ergens in Den Haag, Washington, Beijing of waar dan ook iets wordt besloten wat goed is voor een leefbare planeet. Laten we de regie pakken.'

Wat betekent duurzame regie concreet voor klanten?

Mies Ligtenberg: 'Bij a.s.r. is duurzaamheid geen keuze, dus je kan er niet voor kiezen om bijvoorbeeld voor een duurzame lifecycle te gaan, want deze is sowieso al duurzaam. Duurzaam beleid is van toepassing op ál het belegd vermogen en werkt dan ook door in álle keuzes die pensioendeelnemers hebben. We kiezen daarin voor een semi-actief beleid.'

Hoe ziet actief beheer er in de praktijk uit?

Mies Ligtenberg: 'Wij doen aan positieve selectie, wat betekent dat we heel duidelijk kiezen voor bedrijven waarin we bewust meer willen investeren omdat we in ze geloven. Ook is sprake van engagement, zo voeren we intern veel gesprekken over hoe we stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen. En hebben we ons de laatste jaren ingezet om het begrip impact te definiëren. We willen impactbeleggingen nóg meer onderdeel laten zijn van de standaard pensioenpropositie. Impactbeleggingen zijn overigens nog niet altijd even geschikt voor lifecycle-producten omdat het ook vaak over illiquide categorieën gaat.'

Hoe ziet impactbeleggen er voor Athora uit?

Catelijne Reissenweber: "Bedrijven worden geselecteerd op hun positieve meetbare impact op het gebied van sociaal beleid of verduurzaming. Dat betekent dat je binnen het duurzame spectrum kijkt naar de diensten of producten die een bedrijf levert en hoe die bijdragen aan de duurzaamheidsdoelen. Dat gaat dus verder dan een bedrijf uitsluitend beoorde-

len op de omgang met mens en milieu en aan de hand daarvan de gangbare ESG-vinkjes zetten om een bedrijf wel of niet uit te sluiten. Met impactbeleggen kijkt onze vermogensbeheerder ACTIAM heel secuur naar de concrete bijdrage van een bedrijf aan de duurzame transitie. En ook green bonds bijvoorbeeld, zijn voor ons een impactbelegging. Hebben we de doelen wat betreft duurzame impact bepaald, dan kijken we naar de optimale mix van het beleggingsfonds in onze lifecycles. Ons beleid is om twintig procent te alloceren aan impactbeleggen, voor het overige deel wordt een uitsluitingsbeleid gevolgd en de rest volgt in principe de index, afhankelijk van de strategie. Onze doelstelling is niet om zoveel mogelijk uit te sluiten, we willen ook bedrijven opnemen die in goede richting bewegen maar die nog stappen te zetten hebben in de transitie.'

'Twintig procent alloceren we aan impactbeleggen.'

Over welke transitie gaat het vooral bij duurzaam beleggen?

Catelijne Reissenweber: 'Deze bestaat uit meerdere onderdelen. Je hebt de energietransitie natuurlijk. Maar met de huidige groei van de wereldbevolking gaan we ver over onze planetaire grenzen heen. Ook hiervoor is een omschakeling nodig op een aantal vlakken. Denk bijvoorbeeld aan waterverbruik en ontbossing. Gelukkig zijn er bedrijven die werken aan oplossingen, waaraan wij weer doelbewust de premiegelden van onze pensioenklanten toevertrouwen.'

Mies Ligtenberg: 'Er is ook nog iets wat we de *just transition* noemen. Daarbij kijken we ook naar het sociale aspect. We hebben toch uiteindelijk de wens dat het leven op de wereld voor iedereen – álle bevolkingsgroepen – zo leefbaar en rechtvaardig mogelijk is, wordt of blijft.'

Mies Ligtenberg

Senior Adviseur Duurzaam
Beleggen vanuit
a.s.r.-vermogensbeheer

Is dat realistisch of eerder utopisch?

Mies Ligtenberg: 'We willen de juiste keuzes maken, en daarbij zijn we zeker wel realistisch. Bij impactbeleggingen bijvoorbeeld kijken we primair naar intentiona-
liteit en meetbaarheid. Al zijn sommige thema's misschien makkelijker meetbaar
dan andere. Maar hier laten we ons niet door stoppen. Want wat als je nu geen
goede data hebt om te vergelijken, bijvoorbeeld op het gebied van sociale the-
ma's of biodiversiteit? Moet je dan maar zeggen: 'dan doen we het niet?' Bij a.s.r.
zoeken we continu vanuit principiële vertrekpunten naar de juiste, redelijke weg.'

Waarin zitten de verschillen tussen de drie pensioenbeleggers?

Hans Kraaijeveld: 'Ik hoor veel herkenbaars. Dat is best logisch want er zijn
ook niet heel grote verschillen. We dragen allemaal dezelfde maatschappelijke
verantwoordelijkheid. Bedenk daarnaast dat we ook allemaal goede
rendementen voor pensioendeelnemers moeten halen. Lukt dit niet, dan

hebben we een groot probleem. We zijn voortdurend bezig met de balans tussen duurzaamheid en
rendement, twee zaken die overigens prima hand in hand kunnen gaan. Onze primaire taak is ervoor te
zorgen dat de pensioendeelnemer aan het einde van de rit een goed potje geld overhoudt. Er zijn dus
veel overeenkomsten. Ook bij NN beleggen we in green bonds en ook wij geloven in engagement - de
dialoog met bedrijven. Wat soms lastig is voor werkgevers of ondernemingsraden die moeten kiezen, is
dat de terminologieën vaak verschillen. Daarnaast ziet de weg naar een duurzame wereld er bij de een
net anders uit dan bij de ander. Hier ligt trouwens een mooie taak voor een adviseur als Meijers.'

'Duurzaamheid en rendement kunnen prima hand in hand.'

Catelijne Reissenweber: 'Ik denk inderdaad dat er op
duurzaamheidsdoelen veel overeenkomsten zijn, en dat
de verschillen zitten in de beleggingskeuzes die ieder
daaraan koppelt. Voor Zwitserleven hebben we met het
impactaandelenfonds een keuze gemaakt voor deels
actief beheer om niet teveel gebonden te zijn aan een

benchmark. Wij hebben bijvoorbeeld ook [microfinanciering](#) toegevoegd. Ook dat is een vorm van
impactbeleggen voor ons. We zorgen er zo voor financiering van MKB-bedrijven in gebieden waar nu
weinig of geen toegang is tot financiële diensten. Het gaat me af en toe nog wel te langzaam voordat
we resultaat zien in de vorm van tastbare impact, maar ik geloof in deze weg.'

Hans Kraaijeveld: 'Ik denk dat we er
allemaal van dromen dat het sneller
gaat. Of dat nu het beheersen van de
klimaatdoelstelling is of iets anders.'

Fossiel, ja of nee?

Hans Kraaijeveld: 'Voor een klein
gedeelte beleggen wij binnen de life-
cycle nog in fossiele brandstoffen,
maar niet bij de traditionele partijen,
zoals Shell. Maar weer wel in een
bedrijf als Neste dat bezig is met de
ontwikkeling van biodiesel en biojet
fuel. Hiervoor maakt dit Finse bedrijf
overigens gebruik van palmolie, dus
hiervan achterhaalt het dan weer
nauwkeurig de herkomst.'

Mies Ligtenberg: 'Wat wij willen weten: hoe is bijvoorbeeld de toekomststrategie van bepaalde olie- of gasbedrijven? En als we niet helemaal tevreden over de antwoorden zijn, hoe zetten we engagement in? Wij zouden als grote beleggers nog veel beter kunnen samenwerken om een vuist te maken tegen de industrie. Onder Nederlandse partijen is dat goed mogelijk omdat onze intenties vergelijkbaar zijn. Ambitieuw en actiegericht. Binnen a.s.r. hebben we nu voor al onze beleggingen (dus niet alleen voor duurzame pensioenproducten) een strategie ontwikkeld voor fossiele brandstoffen. Aandelen in producenten van steenkool en onconventionele olie en gas zijn bijvoorbeeld grotendeels verkocht in 2021. Nu praten we nog met zeventien olie- en gasbedrijven en beoordelen we of de doelstellingen in lijn zijn met die van het Parijs Akkoord. En als dat niet het geval is, dan worden die bedrijven in 2024 uitgesloten. Dit jaar starten we ook met de vraagkant. Hierbij gaan we in gesprek met ondernemingen in carbon-intensieve sectoren, die gebruikmaken van fossiele brandstoffen en hierbij veel uitstoten. Het gaat hier onder andere over alternatieven voor fossiel en mogelijke transitieplannen.'

Hans Kraaijeveld
NN Life & Pensions.

Dreigen of verleiden?

Mies Ligtenberg: 'Uitsluiten is onderdeel van ons duurzame beleggingsbeleid, maar uitsluiten doen we niet zomaar. Alle beleggingen worden gescreend op sociale- en milieuaspecten en governance criteria op basis van het a.s.r. [SRI-beleid](#). Landen en bedrijven die hieraan niet voldoen, worden in principe uitgesloten. Met de bedrijven of landen die niet (al) uitgesloten worden, maar waar wel duurzame winst te

behalen valt, gaan we soms in gesprek. Dat doen we veelal in samenwerkingsverbanden, in kenniswerkgroepen met andere pensioenfondsen en verzekeraars. Tijdens dit soort gesprekken stellen we ons nooit op als de dominee, dat werkt niet. Maar als het nodig is, oefenen we wel druk uit die gevolgen kunnen hebben voor de bedrijfsvoering. Soms is de uitdaging dat je in gesprek gaat met een bedrijf waar-

van het product in de basis hetgeen is dat je het liefst zou veranderen. Maar dan zou het hele business-model op de kop moeten! De kunst is om te kijken waar realistische ruimte zit. Wat je wel merkt bij die bedrijven is dat ze het fijn vinden om met een gebundelde groep investeerders te praten.'

'We stellen ons niet op als de dominee.'

Zijn er standaarden nodig om te meten hoe duurzaam een bedrijf is?

Hans Kraaijeveld: 'Ja, daar willen we allemaal wel naartoe lijkt me. Dat maakt het leven van de pensioenadviseur ook meteen een stuk makkelijker. Lifecycle-producten bijvoorbeeld kunnen nu nog maar lastig worden vergeleken in de markt. Ja, je kan kijken naar rendement, inrichting en kosten maar nauwelijks naar duurzaamheid. Vergelijkingsstools zoals een Pensioennavigator of Performance doen hun best, maar het houdt niet over. Er worden nu extra initiatieven ontwikkeld, maar dat kan echt veel beter.'

Mies Ligtenberg: 'Ja, de [SFDR](#) heeft transparantie en vergelijkbaarheid als doel. Maar er gaat nu nog (te) veel tijd zitten in de uitwerking en implementatie ervan. Hierbij helpt het niet dat elke financiële instantie zelf bepaalt wat een duurzame belegging is. Op termijn zal dit wel zorgen voor meer consistentie. Hierin zijn wel nog industrie-standaarden gewenst.'

Catelijne Reissenweber: 'Ik ben blij met de SFDR hoor, maar we zouden allemaal gebaat zijn bij een meer gestructureerd raamwerk met gedragen consensus over wat als duurzaam aan te merken is en wat niet. Gelukkig zijn er wel vorderingen op dat vlak, maar het blijft lastig.'

Hans Kraaijeveld: 'Tja, dan wordt het politiek. In Duitsland is gas nog duurzaam tot 2035 en onder druk van Frankrijk behoort kernenergie nu opeens in Nederland tot de duurzame opties. Kijk je naar de [EU taxonomy rules](#) dan zie je dat de definities continu schuiven. Nu merk je dat we qua economie en maatschappij (in Nederland, Europa en de wereld) nog erg vastzitten aan oude principes en gebruiken.'

Gaan jullie samen het verschil maken met al die duurzame intenties?

Hans Kraaijeveld: 'Mijn volwassen kinderen – ze bezitten bewust geen auto – houden mij dagelijks scherp op de grote thema's moet ik eerlijk zeggen. Als ze mij om een antwoord vragen, wil ik ze wel kunnen aankijken en het gevoel hebben dat ik mijn steentje heb bijgedragen. Een andere weg dan de duurzame is er voor mij daarom niet.'

Catelijne Reissenweber: 'Eens, en ik ben ervan overtuigd dat de ontwikkelingen die nu plaatsvinden zoals klimaatverandering, waterschaarste en het verlies aan biodiversiteit grote bedreigingen zijn voor de mensheid. Als je dat weet, dan kun je toch niet niks doen? Voor ons als pensioenverzekeraars ligt daar een belangrijke fiduciaire rol.'

Mies Ligtenberg: 'Soms zakt de moed mij wel eens in de schoenen. De verscheidenheid van thema's is overweldigend. Klimaat, biodiversiteit, sociale ongelijkheid, oceanen vol plastic... Hoe gaan we als investeerder het verschil maken? Dat houdt me wel bezig.'

Woordenlijst duurzame pensioenbeleggingen

Lifecycle	Pensioenpremies kunnen worden belegd volgens het zogenoemde lifecycle-systeem. Hierbij wordt het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille voor de deelnemer op basis van zijn of haar leeftijd bepaald. Ofwel: hoe ouder de deelnemer, des te financieel veiliger zijn de beleggingen.
Semi-actief beleid	Een mix van passief en actief beleggingsbeleid. Een passieve strategie volgt de index, vanuit een actieve strategie kijkt de belegger extra kritisch naar de ondernemingen waarin wordt belegd.
Engagement	Een langdurige actieve dialoog tussen beleggers en ondernemingen over milieu, maatschappij en corporate governance. Een manier om als belegger invloed uit te oefenen op duurzaam beleid van een onderneming waar in belegd wordt.
Impact-beleggen	Bewust beleggen in bedrijven die actief bezig zijn met het maken van een positieve impact op de wereld. Met een positief, meetbaar resultaat.
ESG	Environmental, Social, Governance. Politieke richtlijnen voor duurzaam en ethisch handelen vanuit bedrijfs perspectief.
Green bonds	Groene obligaties met duurzame impact.
Microfinanciering	Het verstrekken van kleine kredieten (leningen) aan mensen, vaak in arme landen, die anders geen toegang hebben tot de financiële markt.
SRI-beleid	Social Responsible Investment-beleid is gebaseerd op internationale verdragen, aanbevelingen, verklaringen en richtlijnen geformaliseerd door internationale organisaties.
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation. Ofwel: EU-regels die tot doel hebben duurzaamheidsprofielen van fondsen beter te kunnen vergelijken.
EU taxonomy rules	Onderdeel van de Green Deal: een classificatiesysteem dat criteria definieert voor economische activiteiten die onder meer zijn afgestemd op een netto nultraject (0% CO ₂ -uitstoot) tegen 2050.

zeker verder

Van Heuven Goedhartlaan 935
1181 LD Amstelveen
Postbus 707
1180 AS Amstelveen

(020) 642 05 24

info@meijers.nl

www.meijers.nl

